

КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ ДЕКЛАРУВАННЯ В ДИСКУРСІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Стратегія декларування є вираженням комунікативного конфлікту в імпліцитній формі: мовець замість того, щоб вступати у відкриту конфронтацію, вдається до використання «словоблуддя», багатослів'я, семантичної невизначеності, тобто порушує одночасно декілька максим спілкування Г. Грайса [1] – подає зайву інформацію, часто недоречну і більшу за обсягом, ніж потрібно, а також використовує різноманітні риторичні фігури – синтаксико-стилістичні прийоми.

Комунікативна стратегія (далі – КС) декларування використовується у випадках обговорення переважно етичних питань, актуальних для суспільства, тому пафосні міркування з приводу важливої проблеми викликають в адресатів роздратування і неприйняття. КС декларування актуалізує етичні цінності,

важливі або для певного історичного періоду, або соціуму, або конкретної людини. Утім, специфікою стратегії декларування є підвищений пафос у висловленнях, використання загальних тверджень, оцінних суджень, але разом з цим мінімізація раціональної аргументації. Зважаючи на це, КС декларування можна визначити і як маніпулятивну стратегію. Саме тому використання цієї стратегії передбачено насамперед з маніпулятивною метою, тобто замість переконування, що є раціональним впливом з апеляцією до «логічної сфери свідомості, а також вимагає ретельного конструювання ретельної системи аргументації, доказів, винайдення точних і влучних фактів» [2, с. 128] має місце сугестивний вплив, позбавлений раціонального підґрунтя. На нашу думку, специфіка декларативної КС полягає в емоційній аргументації, що скерована на створення для адресата неприйнятної комунікативної ситуації через комплекс деструктивних емоцій, наслідком чого є прийняття позиції мовця, напр.: *Обмін для України – це задача Керченської протоки та виходу з Азовського моря – якщо наші моряки повинні їздити у Мск, щоб відповідати на судах за «порушення російського кордону». А там і до визнання «російського Криму» недалеко. Чому про це мовчать адвокати, юристи та українська влада? – Тому що всім треба шоу та сльози, братання та «юго-західний округ» замість України. Якщо хтось пам'ятає історію – після «хліба та видовищ» Рим надовго залишався у руїнах. Ось і думай...те* (Facebook, О. Балаба. 9.09.2019). Допоміжними прийомами тут слугують прецедентні феномени, зокрема прецедентні імена і ситуації, що вербалізують аналогії.

КС декларування репрезентована конкретними прийомами – комунікативними тактиками (далі – КТ), що мають насамперед маніпулятивний потенціал. Для соціальних мереж найбільш характерними є тактика покликання на неперевірені джерела і тактика заперечення.

1. Тактика покликання на неперевірені джерела полягає в наведенні інформації, яку не можна перевірити, тому вона використовується з декларативною і маніпулятивною метою, напр.: *Злі язика кажуть, що на всиновленні побудовано непоганий багатотисячний бізнес. Звісно, коли ця історія набула резонансу, відповідальні за ситуацію чиновники одразу почали якісь метушіння (тут цілком і повністю винна місцева влада)* (Facebook, О. Добровольська. 14.09.2019). Вербальними маркерами використання цієї КТ є синтаксичні конструкції: за неперевіреними даними, наші джерела, усім відомо тощо. Реальне джерело інформація за таких умов встановити неможливо, але авторські твердження сприймаються як такі, що мають фактичне підґрунтя.

Найпоширенішою формою реалізацією цієї КТ є використання неозначено-особових речень із семантикою мовлення, напр.: *Подивився на проект бюджету. Навіть, якщо є шанс виконати: те саме, що було, цифри децю більші, логіка та*

сама. Рухаємося тією ж колією. Так слоніка, як кажуть, не продати. І точно не купити (Twitter, П. Клімкін, 4.11.2019). Вставлені неозначено особові конструкції типу *кажуть, говорять, повідомляють* тощо є вербальними маркерами тактики покликання на неперевірені джерела. Такі конструкції сприймаються як узагальнена, колективна думка, з якою всі погоджуються, тому і адресат змушений погодитися.

Використання неозначено-особових речень орієнтовано саме на апеляцію до колективної думки, до історичного досвіду, з якими має погодитися адресат, напр.: Ntina Ntoubrova: *Дякую! це дуже важливо! Бо про існування ДВОХ МОРИВ в нашій країні чомусь замовчують. Я тут б'юся – не можу знайти для племінників дитячих книжок про фауну Причорномор'я та Приазов'я. ЦЕ РЕАЛЬНА ГАНЬБА!* (Facebook, 3.10.2019). У наведеному прикладі негативний факт, обговорюваний у дописі, представлений як невідомий через свідомі дії невідомих осіб, проте цьому не надано жодного підтвердження.

2. Тактика заперечення полягає у вираженні незгоди зі співрозмовником через заперечення його думки, але соціальних мережах це здійснюється за допомогою логічної операції спростування, напр.: Ярослав Вішталюк: *Наші пращури ніяк не могли за традицією запалювати гарбузики, бо на той момент Колумб ще не привіз насіння гарбуза з Південної Америки – він це зробив через п'ятсот років після того, як наші пращури юдейської віри успішно завершили винищення й асиміляцію наших пращурів української віри* (Facebook, 31.10.2019). Теза спростування наведена на початку коментаря, а далі представлений історичний факт, що спростовує не лише аргументацію іншого комуніканта, а й істинність його тези. Проте в межах КС декларування використовуються не лише раціонально обґрунтовані спростування, а й тотальні заперечення, коли адресат не погоджується з будь-якими аргументами мовця.

КТ заперечення не завжди реалізується як пряме несприйняття думок опонента, переважно вона передбачає уточнення, часткову незгоду, заперечення через твердження, напр.:

Oleh Gladky: як на мене, дві головні міцно пов'язані між собою проблеми – корупція і північний сусід, є ще ментальність людей, але якщо в Україні відмовляться від зв'язків з московією (повністю) і переможуть корупцію, люди відразу зміняться

Юлія Сиромолот тільки навпаки, а точніше, це одночасні процеси (Facebook, коментарі до допису С. Тараторіної, 13.09.2019).

Тут адресат не погоджується з висловленим мовцем, проте не заперечує зміст висловлення, а коментує його і висловлює свою позицію, що є протилежною щодо думки мовця. Проте прямого конфлікту не виникає, тому що комуніканти більшою мірою декларують свої позиції, але не нав'язують їх одне одному. На

вербальному рівні відсутні заперечні синтаксичні конструкції, хоч зміст висловлень є семантично протилежним.

Отже, КС декларування має виражений маніпулятивний потенціал, скерована на емоційний вплив і передбачає деструктивну дію, реалізуючись за допомогою КТ покликання на неперевірені джерела і заперечення.

Література

1. Грайс, Г. П. (1985). Логика и речевое общение. *Новое в зарубежной лингвистике: Лингвистическая прагматика*, XVI, с. 217–237.

2. Корольова, А. В. (2008). Стратегії і тактики комунікативної поведінки учасників спілкування в ситуації конфлікту. *Studia-Linguistica*, 1, с. 48–53.